III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAS 558. PLENĀRSESIJA – *INTERACTIO*, 24.2.2021.–25.2.2021.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu:

"Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Rīcības plāns taisnīgas un vienkāršas nodokļu sistēmas izveidei, kas atbalsta ekonomikas atveseļošanas stratēģiju""

(COM(2020) 312 final)

"Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Laba nodokļu pārvaldība ES un ārpus tās""

(COM(2020) 313 final)

"Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko groza Padomes Direktīvu 2011/16/ES par administratīvu sadarbību nodokļu jomā"

(COM(2020) 314 final – 2020/0148 (CNS))

(2021/C 155/02)

Ziņotājs: ***Krister ANDERSSON***

Līdzziņotājs: ***Javier DOZ ORRIT***

Apspriešanās	Eiropas Savienības Padome, 28.7.2020.
	Eiropas Komisija, 12.8.2020.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 113. un 115. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	12.2.2021.
Pieņemts plenārsesijā	24.2.2021.
Plenārsesija Nr.	558
Balsojuma rezultāts	220/0/7
(par / pret / atturas)	

1. **Secinājumi un ieteikumi**

1.1. EESK plaši atbalsta Komisijas tiesību aktu priekšlikumus un atzinīgi vērtē to koordināciju ar globālajām apspriedēm, kas veiktas ESAO / iekļaujošā satvara līmenī, lai panāktu globālu vienprātību.

1.2. EESK atbalsta Komisijas pieeju, saskaņā ar kuru labai nodokļu pārvaldībai, kas ir taisnīgas nodokļu politikas pamats, ir nepieciešama nodokļu pārredzamība, veicot informācijas apmaiņu starp nodokļu iestādēm, godīga konkurence nodokļu jomā, kaitējošu nodokļu pasākumu neesamība, efektīvāki nodokļu pasākumi un starptautiski pieņemtu noteikumu īstenošana.

1.3. EESK arī piekrīt Komisijas paustajam uzskatam, ka nodokļu konkurence pati par sevi nav problēma ([1]). Vienlaikus ir bažas par to, ka Eiropas Savienībā ir negodīga nodokļu konkurence, kas veicina nodokļu apiešanu. Komiteja uzskata, ka efektīvai monetārajai savienībai ir vajadzīga konsekventa fiskālā politika un konsekvence starp tās dalībnieku fiskālajiem noteikumiem.

1.4. EESK atbalsta Komisijas iniciatīvu par Labas rīcības kodeksa pārskatīšanu un atzinīgi vērtē to, ka Komisijas priekšlikumā ir pienācīgi ņemts vērā ESAO darbs un starptautiski noteikto standartu pieņemšana, jo īpaši attiecībā uz globālajiem principiem, kuru rezultātā tiek noteikta minimālā faktiskā uzņēmumu ienākuma nodokļa likme.

1.5. EESK uzskata, ka Rīcības kodeksa rezultāts un panākumi būtu jāatjaunina biežāk un jādara pieejami pilsoniskajai sabiedrībai saskaņā ar Komisijas mērķi padarīt pārredzamāku šī kodeksa konkrēto darbību un rezultātus.

1.6. EESK atbalsta Komisijas lēmumu veikt leģislatīvu iejaukšanos nolūkā uzlabot sadarbību starp nodokļu iestādēm un palielināt procesuālo noteikumu saskaņošanu iekšējā tirgū.

1.7. EESK piekrīt Komisijas uzskatam, ka izvairīšanās no nodokļu maksāšanas un nodokļu apiešana joprojām rada apdraudējumu publiskajām finansēm, jo īpaši krīzes laikos, kā skaidri apliecina Komisijas jaunākās aplēses; ieņēmumu zaudējumu apmērs ES, ko rada fizisku personu starptautiska izvairīšanās no nodokļu maksāšanas saistībā ar iedzīvotāju ienākuma nodokli, nodokļiem par ienākumu no kapitāla, īpašuma un mantojuma nodokļiem, saskaņā ar jaunākajām aplēsēm sasniedz 46 miljardus EUR. PVN iztrūkums tiek lēsts 140 miljardu EUR apmērā, no kuriem aptuveni 50 miljardus EUR veido pārrobežu krāpšana PVN jomā ([2]).

1.8. EESK norāda, ka saskaņā ar vairākām aplēsēm iztrūkums ([3]), kas radies uzņēmumu ienākuma nodokļa apiešanas dēļ, ir samazinājies līdz aptuveni 35 miljardiem EUR gadā salīdzinājumā ar Komisijas iepriekšējām aplēsēm, kad tas bija aptuveni 50–70 miljardi EUR pirms nodokļu bāzes samazināšanas un peļņas novirzīšanas (*BEPS*) apkarošanas pasākumu ieviešanas, un norāda uz Komisijas skatīto korelāciju starp šādu uzlabojumu un iepriekšējās Komisijas veikto likumdošanas darbu nodokļu apiešanas novēršanas jomā ([4]). Taču tas joprojām rada bažas situācijā, kur publiskajiem izdevumiem ir tik svarīga nozīme ekonomikas un sabiedrības atbalstīšanā.

1.9. Efektivitāti nevar nodrošināt bez intensīvas cīņas pret nodokļu noziegumiem un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, un tā ir jāuzlabo ar labāku administratīvo sadarbību un saskaņotāku tiesisko regulējumu. Fiskālo sistēmu nevar uzskatīt par taisnīgu, ja dažām dalībvalstīm ir iespējas to viegli apiet, tā atturot citas un mazinot efektivitāti.

1.10. Ņemot vērā sarežģīto situāciju, ko pašreiz rada 27 atšķirīgas nodokļu sistēmas, un to, kā šāda modeļu daudzveidība rada slogu uzņēmumiem un indivīdiem, kuri veic darbību pāri robežām, EESK mudina dalībvalstis saskaņot nodokļu ziņošanas prasības un uzlabot sadarbību starp nodokļu iestādēm, vienlaikus ievērojot fiskālo suverenitāti.

([1]) "Rīcības kodekss (..) darbojas ar pieņēmumu, ka, lai arī nodokļu konkurence starp valstīm pati par sevi nerada problēmas, ir jābūt vienotiem principiem attiecībā uz to, cik lielā mērā tās var izmantot savus nodokļu režīmus un politiku, lai piesaistītu uzņēmējdarbību un peļņu. Tas ir sevišķi svarīgi vienotajā tirgū, kur Līgumā nostiprinātās brīvības palielina peļņas un ieguldījumu mobilitāti." (COM (2020) 313 final, 3. lpp.)

([2]) Sk. arī "PVN iztrūkums – ES valstis 2018. gadā neiekasēja PVN ieņēmumus 140 miljardu eiro apmērā, un koronavīrusa dēļ 2020. gadā zaudējumi varētu būt vēl lielāki" (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/ip_20_1579).

([3]) COM(2020) 312 final, 5. lpp. Pastāv arī citas aplēses, ko veicis, piemēram, Eiropas Parlaments, saskaņā ar kurām aplēstie zaudējumi no finanšu noziegumiem, izvairīšanās no nodokļu maksāšanas un nodokļu apiešanas sasniedz 190 miljardus EUR. Pamatojoties uz ESAO visaptverošo darbu nodokļu bāzes samazināšanas un peļņas novirzīšanas (*BEPS*) ziņojumā (11. darbība), globālie ieņēmumu zaudējumi pirms jebkādu *BEPS* apkarošanas pasākumu noteikšanas sasniedza aptuveni 100–240 miljardus USD jeb 0,35 % no globālā IKP. Saskaņā ar Eiropas Komisijas aplēsēm aptuveni 50–70 miljardi EUR bija attiecināmi uz ES, pirms dalībvalstis vienojās par pirmo un otro Nodokļu apiešanas novēršanas direktīvu.

([4]) Iepriekšējā piecu gadu pilnvaru termiņā Komisija ierosināja 20 nozīmīgus tiesību aktu priekšlikumus.

1.11. Komisijas plānotās 25 darbības šķiet pamatotas. Lielākā daļa no tām attiecas uz PVN, un tas ir saprotams, ņemot vērā lielos ieņēmumu zaudējumus PVN jomā. Taču tās ir raksturotas ļoti kodolīgi un pašreiz joprojām ir sarežģīti pilnībā izvērtēt šādu darbību konkrēto ietekmi uz Eiropas iedzīvotāju un uzņēmumu ikdienas darbībām.

1.12. Vienota PVN identifikācijas numura pieņemšana ir vērtējama ļoti atzinīgi. Tā ir nozīmīga virzība uz padziļināta vienotā tirgus izveidi, kā arī nenoteiktības un izmaksu samazināšanu pārrobežu darbībām.

1.13. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas priekšlikumu modernizēt un saskaņot PVN ziņošanas prasības, vairāk izmantojot uz darījumiem balstītu ("reāllaika") ziņošanu un e-rēķinus.

1.14. EESK arī atzinīgi vērtē jautājuma par to, vai PVN būtu jāpiemēro finanšu pakalpojumiem, pārskatīšanu. Ir jāveic rūpīgs ietekmes novērtējums, arī par PVN režīmu finanšu pakalpojumiem valstīs, kuras nav ES dalībvalstis.

1.15. EESK atbalsta Komisijas iniciatīvu par ES sadarbīgas saistību izpildes satvaru, kura pamatā ir lielāka uzticēšanās un sadarbība starp vairākām nodokļu iestādēm, lai atrisinātu pārrobežu uzņēmuma ienākuma nodokļu jautājumus. Ir svarīgi, lai šādā satvarā attieksme pret MVU būtu tāda pati kā pret lielākiem uzņēmumiem. Komiteja norāda, ka MVU ir ievērojami augstāks regulatīvais slogs nekā lieliem starptautiskiem uzņēmumiem, un mudina Komisiju veikt darbības, lai samazinātu slogu MVU.

1.16. EESK uzskata, ka jautājums par nodokļu atmaksu ir būtiski svarīgs, jo īpaši krīzes laikos kā pašreiz, kas nozīmē augstāku risku attiecībā uz nepietiekamu likviditāti gan indivīdiem, gan uzņēmumiem.

1.17. EESK vēlas mudināt Komisiju izvērtēt, kā varētu ierosināt vienkāršāku, saskaņotāku mehānismu PVN atgūšanai neatgūstamo parādu gadījumā. Šādam mehānismam būtu jānodrošina, ka uzņēmumi no nodokļu iestādēm varētu ātri un savlaicīgi atgūt PVN, ko tie nav varējuši iekasēt no saviem klientiem, taču jau ir samaksājuši nodokļu iestādēm.

1.18. EESK uzskata, ka ir ļoti svarīgi noteikt skaidrus un starptautiski saskaņotus nodokļu un nodarbinātības noteikumus digitālajām platformām. EESK atbalsta centienus palielināt digitālo platformu pārredzamību, lai novērstu nesaskanīgas ienākumu deklarācijas, kas rada augstu risku saistībā ar izvairīšanos no nodokļu maksāšanas. Ziņošanas prasībām un nodokļu veidlapām visās dalībvalstīs būtu jābūt vienādām.

1.19. EESK uzsver, ka kopīgas revīzijas, kas būtībā ir lietderīgs un efektīvs mehānisms, būtu jāveic, ievērojot nodokļu maksātāju tiesības, tostarp ES Pamattiesību hartu, jo īpaši attiecībā uz aizstāvības tiesībām un attiecīgo procesuālo un būtisko noteikumu prognozējamību, kā arī uz krimināl vajāšanas nodokļu iestāžu pierādījumu vākšanu attiecībā uz iespējamām sankcijām.

1.20. Lai gan ir vērojams progress tādu valstu un jurisdikciju rīcībā, kuras bija iekļautas to jurisdikciju sarakstā, kas nodokļu nolūkos nesadarbojas, kopējais izkrāptās, nodokļos nesamaksātās, neiekasētās un pēc nelikumīgas iegūšanas legalizētās naudas apmērs joprojām ir tik augsts, ka ir jādara vairāk.

1.21. EESK piekrīt Komisijas uzskatam, ka ir laiks sarakstu pārskatīt un apsvērt, kā to varētu padarīt efektīvāku un taisnīgāku, ņemot vērā arī jaunos sarežģījumus, ko rada globāla digitalizēta ekonomika. EESK arī atbalsta Komisijas kritēriju sniegt konkrētām zema riska un zemu spēju jurisdikcijām iespēju samērīgā laikposmā uzlabot savu nodokļu labas pārvaldības un pārredzamības standartus, ja tās ir vai varētu tikt iekļautas sarakstā.

1.22. EESK ir ierosinājusi ([5]) izstrādāt Eiropas paktu efektīvai cīņai pret krāpšanu nodokļu jomā, izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, nodokļu apiešanu un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju. EESK aicināja Eiropas Komisiju nākt klajā ar politisku iniciatīvu, iesaistot šā mērķa sasniegšanā valstu valdības un pārējās Eiropas iestādes, kā arī pilsonisko sabiedrību, lai veicinātu tam nepieciešamo vienprātību. Dalībvalstu sadarbībai jābūt galvenajam pakta pīlāram.

1.23. EESK uzsver, ka sadarbība starp pilsoniskās sabiedrības organizācijām kopumā un valdībām varētu palīdzēt uzlabot informētību par vides nodokļiem un sekmēt attīstību, radot taisnīgāku un ilgtspējīgāku sabiedrību jaunattīstības un attīstītajās valstīs.

1.24. EESK mudina Komisiju turpināt novērtēt iepriekšējo direktīvu par administratīvo sadarbību efektivitāti.

2. **Konteksts un Komisijas priekšlikumi**

2.1. *Konteksts*

2.1.1. Taisnīgas un efektīvas nodokļu sistēmas izveide ir viens no galvenajiem Komisijas mērķiem ([6]) pašreizējā pilnvaru termiņā. Šāds mērķis ir vēl jo svarīgāks situācijā pēc Covid-19 krīzes. Saskaņā ar Līgumu nodokļu noteikumi ir dalībvalstu atbildības jomā. Taču tās var vienoties par direktīvu un regulu pieņemšanu, lai uzlabotu iekšējā tirgus darbību. Efektīvai monetārajai savienībai ir vajadzīga konsekventa fiskālā politika un konsekvence starp tās dalībnieku fiskālajiem noteikumiem.

2.1.2. Covid-19 uzliesmojums ir radījis ekonomikas traucējumus visā iekšējā tirgū. Turklāt ES ar Covid-19 krīzi saskaras pārmaiņu laikā, ko raksturo vides problēmas, pastāvīga digitālā inovācija un augoša nevienlīdzība starp iedzīvotājiem. Tāpēc dalībvalstīm un Eiropas Savienībai ir jāreaģē iepriekš nepieredzētā veidā, izmantojot visus pieejamos resursus un instrumentus.

2.1.3. Komisijas priekšlikumu ([7]) mērķis ir gan veidot piemērotu reakciju uz Covid-19 krīzi, gan pārvaldīt pārkārtošanos uz zaļāku un digitālāku situāciju saskaņā ar Līgumos noteiktajiem sociālas tirgus ekonomikas principiem.

2.1.4. Taisnīgai un efektīvai nodokļu sistēmai šajā ziņā ir nozīmīga loma. Efektīva reakcija uz galvenajām krīzes izraisītajām problēmām daudzējādā ziņā ir atkarīga no uzņēmumu iespējas turpināt iekšzemes un pārrobežu tirdzniecību vienlīdzīgos konkurences apstākļos, ko atbalsta efektīva un vienkārša nodokļu sistēma, un no dalībvalstīm, kurām ir jānodrošina nodokļu ieņēmumi, kas vajadzīgi, lai finansētu atveseļošanu, piemērojot taisnīgus nodokļus iedzīvotājiem un uzņēmumiem. Cīņa pret krāpšanu nodokļu jomā, nodokļu apiešanu un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, kā arī Eiropas uzņēmumu atbalstīšana to nodokļu ikdienas administrēšanas vienkāršošanā un saskaņošanā ir būtiski svarīga, lai efektīvi pārvarētu pašreizējās grūtības ([8]).

2.1.5. Nodokļu sistēma ir arī politikas instruments, kas palīdzēs līdz 2050. gadam sasniegt klimatneitralitāti ([9]), kā arī pārējos Eiropas zaļā kursa mērķus vides jomā ([10]). Tāpēc ir ārkārtīgi svarīgi pienācīgi nodokļu ieņēmumi publiskajos budžetos, kas vajadzīgi, lai atbalstītu zaļo pārkārtošanos. Tajā pašā laikā ekonomikas politikā ir jāatzīst nelabvēlīgas demogrāfiskās tendences, iedzīvotājiem novecojot.

([5]) Sk. EESK atzinumu "Cīņa pret krāpšanu nodokļu jomā, nodokļu apiešanu un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju" (OV C 429, 11.12.2020., 6. lpp.).
([6]) Politikas pamatnostādnes nākamajai Eiropas Komisijai (2019–2024).
([7]) Sk. COM(2020) 312 final, COM(2020) 313 final, COM(2020) 314 final.
([8]) Sk. EESK atzinumu "Cīņa pret krāpšanu nodokļu jomā, nodokļu apiešanu un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju" (OV C 429, 11.12.2020., 6. lpp.).
([9]) Sk. COM(2020) 312 final. Sk. arī EESK atzinumu "Nodokļu mehānismi CO_2 emisiju samazināšanai" (OV C 364, 28.10.2020., 21. lpp.).
([10]) Sk. COM(2019) 640 final.

2.1.6. Komisijas priekšlikumu, kurā tiek noteikts rīcības plāns efektīvākai un taisnīgākai nodokļu sistēmai, veido trīs daļas. Pirmā daļa ir paziņojums, ar ko nosaka pasākumus nolūkā samazināt šķēršļus saistībā ar uzņēmumu nodokļiem vienotajā tirgū. Proti, Komisija tiecas uz nodokļu vienkāršošanu kā mehānismu darījumdarbības vides uzlabošanai. Otro daļu veido tiesību akta priekšlikums pārskatīt direktīvu par administratīvo sadarbību, veicot automātisku informācijas apmaiņu starp nodokļu iestādēm, kas ļautu piemērot pienācīgus nodokļus ienākumiem, ko tirgotāji gūst digitālajās platformās. Treškārt, Komisija nāca klajā ar paziņojumu "Laba nodokļu pārvaldība ES un ārpus tās", lai uzlabotu labu nodokļu pārvaldību gan iekšzemes, gan ārējās jurisdikcijās.

2.1.7. Komisija norāda, ka rīcības plāns ir daļa no plašākas un vērienīgākas nodokļu programmas Eiropas Savienībai, kas tuvākajā laikā ietvers iniciatīvas par: i) vides nodokļiem; ii) uzņēmumu ienākuma nodokļa sistēmas reformu, saskaņojot tiesības uzlikt nodokļus ar vērtības radīšanu un nosakot minimālo līmeni uzņēmumu peļņas efektīvai aplikšanai ar nodokļiem; iii) ieteikumu, ka dalībvalstis uz savu finansiālo atbalstu ES uzņēmumiem attiecina nosacījumu par saikņu neesamību starp attiecīgajiem uzņēmumiem un valstīm vai teritorijām ([11]), kas iekļautas ES sarakstā ar valstīm, kuras nodokļu nolūkos nesadarbojas; un iv) noteikšanu, kā priekšlikumi par nodokļu sistēmu jāpieņem saskaņā ar LESD 116. pantā paredzēto parasto likumdošanas procedūru.

2.1.8. EESK vairākos atzinumos ir paudusi savus uzskatus par pasākumiem, kas vajadzīgi, lai uzlabotu vienotā tirgus efektivitāti, palielinot ES pašu resursus un uzsākot debates par kvalificēta vairākuma balsošanu nodokļu jautājumos. EESK pašreiz lūdz pēc iespējas steidzamāk rīkoties saistībā ar Komisijas priekšlikumiem par tiesību aktu kopumu taisnīgai un vienkāršai nodokļu politikai.

2.2. *Rīcības plāns taisnīgai un vienkāršai nodokļu uzlikšanai*

2.2.1. Savā paziņojumā par nodokļu vienkāršošanu Komisija nosaka jaunu pieeju, apvienojot pret krāpšanu nodokļu jomā un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas vērstas darbības ar pasākumiem, kas atvieglo dzīvi godīgiem nodokļu maksātājiem. Plānā paredzētas 25 darbības, kuras plānots pakāpeniski īstenot nākamo gadu laikā līdz 2024. gadam ([12]).

2.2.2. Konkrētas darbības ir plānotas attiecībā uz reģistrācijas pienākumiem (identifikācija un PVN identifikācijas numurs). Efektīva un lietderīga reģistrācija tiek uzskatīta par būtiski svarīgu, lai nodrošinātu, ka visi nodokļu maksātāji taisnīgi maksā savu daļu. Tāpēc Komisija veicina vairākas darbības, lai datubāzes, kurās tiek glabāti nodokļu maksātāju dati, efektīvi darbotos un pastāvīgi tiktu atjauninātas. Arī reģistrācijas vienkāršība tiek uzskatīta par būtiski svarīgu, jo īpaši gadījumos, kad nodokļu maksātāji pārvietojas starp dalībvalstīm.

2.2.3. Vēl viens īpašu darbību kopums tiek plānots attiecībā uz ziņošanas pienākumiem. Nodokļu maksātāju veiktajai ziņošanai būtu jābūt pēc iespējas efektīvai un balstītai uz savstarpēju sadarbību ar nodokļu iestādēm. Nodokļu deklarācijām būtu jābūt vienkāršām, un prasītajiem datiem – minimāliem un apstrādātiem skaidrās procedūrās, kas veiktas vienota kontaktpunkta digitālajā pakalpojumā. Dažas dalībvalstis, reaģējot uz Covid-19 pandēmiju, ir atvieglojušas dažus PVN maksāšanas noteikumus.

2.2.4. Ir gaidāmas papildu darbības, kas padarīs nodokļu maksāšanu vienkāršāku, jo īpaši elektronisku maksāšanas metožu, piemēram, viedtālruņa lietotņu, pieejamība nodokļu maksātājiem ([13]). Maksājamā nodokļa summai jau sākotnēji ir jābūt pareizai, lai pēc iespējas novērstu apgrūtinošas atmaksāšanas procedūras. Ja ir gaidāma atmaksa, nodokļu iestādēm tā būtu jāveic ātri, lai nodokļu maksātājiem neradītu naudas plūsmas problēmas.

2.2.5. Juridiskā noteiktība nodokļu maksātājiem ir galvenais Komisijas rīcības plāna mērķis papildus efektīvai strīdu pārvaldībai, ja tādi rodas. Strīdi būtu jānovērš un, ja tie tomēr rodas, ātri jāatrisina starp dalībvalstīm to tiesību sistēmu un Eiropas Savienības tiesību aktu ietvaros.

([11]) Šis noteikums attiecas uz jurisdikcijām, kas minētas attiecīgo Padomes secinājumu I pielikumā. Saraksts tiek regulāri atjaunināts: https://ec.europa.eu/taxation_customs/tax-common-eu-list_en

([12]) Šīs darbības ir uzskaitītas dokumentā COM(2020) 312 final.

([13]) Eiropas Komisija (2018), *Study on tax compliance costs for SMEs*.

2.2.6. Komisija uzskata, ka ir svarīgi sniegt iespēju veikt korekcijas vai izskaidrot jebkādus pārpratumus, lai nepieļautu strīdu eskalāciju. Tāpēc tiek atbalstīta tiesvedības novēršana, kā arī ātra neatrisināto lietu izšķiršana, lai ietaupītu gan nodokļu maksātāju, gan nodokļu iestāžu laiku un līdzekļus. Dažas ieinteresētās personas jau ir paudušas viedokli, ka vēlētos papildu iejaukšanos ES līmenī, lai novērstu un risinātu strīdus ([14]).

2.3. *Administratīvā sadarbība starp nodokļu iestādēm*

2.3.1. Pēdējos gados ES savus centienus ir koncentrējusi uz cīņu pret krāpšanu nodokļu jomā, izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un agresīvu nodokļu plānošanu, kā arī uz pārredzamības veicināšanu ar pienācīgu sadarbību starp nodokļu iestādēm. Lai gan informācijas apmaiņā ir veikti nozīmīgi uzlabojumi, Komisijas priekšlikumā tiek uzsvērta vajadzība vēl vairāk uzlabot pašreizējos noteikumus.

2.3.2. Proti, Komisija vēlas labāk risināt problēmas, ko rada ekonomikas digitalizācija, jo īpaši attiecībā uz digitālajām platformām, kuru izmantošana nodokļu iestādēm sarežģī nodokļa iekasējamības gadījumu izsekojamību un noteikšanu. ([15]) Problēma jo īpaši saasinās, ja šādus darījumus veic, izmantojot digitālu platformu, kas veic darījumdarbību citā dalībvalstī vai jurisdikcijā ārpus ES ([16]).

2.3.3. Šķiet, ka digitālo platformu operatoru pārstāvji ir vienisprātis par ieguvumiem, ko sniedz standartizēts ES tiesiskais regulējums informācijas vākšanai no platformām, un par iespējamām priekšrocībām, kuras sniegtu risinājums, kas līdzinās vienotam kontaktpunktam PVN jomā.

2.3.4. Attiecībā uz informācijas apmaiņu pēc pieprasījuma Komisijas priekšlikumā galvenā uzmanība ir vērsta uz prognozējamo svarīgumu. Priekšlikuma 5.a pantā ir sniegta prognozējamā svarīguma standarta definīcija, ko piemēro informācijas pieprasījuma gadījumā, nosakot standartu un procedūras noteikumus, kuras jāievēro iesaistītajai iestādei. Informācijas pieprasījums var attiekties uz vienu vai vairākiem nodokļu maksātājiem, ja tie ir individuāli identificēti. Prognozējamā svarīguma standarts nebūtu jāpiemēro, ja informācijas pieprasījums tiek nosūtīts kā turpmāka informācija saistībā ar pārrobežu nolēmumu vai iepriekšējo vienošanos par cenas noteikšanu, par ko ir notikusi informācijas apmaiņa.

2.3.5. Nodokļu iestādei pirms informācijas pieprasīšanas ir pienākums izmantot pilnīgi visus parastos informācijas avotus, ko tā būtu varējusi izmantot, lai iegūtu pieprasīto informāciju, kā arī izmantot visus pieejamos līdzekļus. Tomēr, ja tādējādi pieprasījuma iesniedzēja iestāde saskaras ar nesamērīgām grūtībām un riskē apdraudēt tās mērķu sasniegšanu, šo pienākumu nepiemēro. Ja pieprasījuma iesniedzēja iestāde nav ievērojusi šo pienākumu, tad pieprasījuma saņēmēja iestāde var atteikties sniegt informāciju.

2.3.6. Priekšlikuma II.a iedaļā ir noteikts tiesiskais regulējums kopīgu revīziju veikšanai. Tādējādi kopīga revīzija tiek definēta kā administratīva procedūra, ko kopīgi veic divu vai vairāku dalībvalstu kompetentās iestādes. Iesaistīto dalībvalstu kompetentās iestādes veic koordināciju saskaņā ar savām tiesību sistēmām, lai izskatītu lietu saistībā ar vienu vai vairākiem nodokļa subjektiem, par kuriem tām ir kopīgas vai papildinošas intereses.

2.4. *Nodokļu pārvaldība Eiropas Savienībā un ārpus tās*

2.4.1. Eiropas Komisijas paziņojums par labu nodokļu pārvaldību izriet no tā, ka taisnīga nodokļu sistēma ir būtiski svarīga ES sociālajam un ekonomikas modelim un ka laba nodokļu pārvaldība veido pamatu taisnīgai nodokļu sistēmai un ilgtspējīgiem ieņēmumiem, lai šādu modeli uzturētu ([17]). Paziņojums ietver priekšlikumus: i) reformēt Rīcības kodeksu attiecībā uz uzņēmējdarbības nodokļiem; ii) pārskatīt to valstu un teritoriju sarakstu, kuras nesadarbojas nodokļu jautājumos; un iii) veicināt nodokļu labu pārvaldību starptautiskā līmenī.

([14]) Atbildes, kas saņemtas sabiedriskajā apspriešanā par direktīvas par administratīvu sadarbību nodokļu jomā izvērtējumu, ir apkopotas 2. pielikumā Komisijas dienestu darba dokumentā "Izvērtējums par Padomes Direktīvu 2011/16/ES par administratīvu sadarbību nodokļu jomā un ar ko atceļ Direktīvu 77/799/EEK" (SWD(2019) 328 final).

([15]) Ir izvirzītas prasības likt reģistrēties katrā dalībvalstī. Tas palielinātu administratīvo slogu un apgrūtinātu MVU darbības izvēršanu jaunās valstīs un teritorijās.

([16]) Priekšlikums Padomes direktīvai par administratīvu sadarbību nodokļu jomā (COM(2020) 314 final).

([17]) Paziņojums "Laba nodokļu pārvaldība ES un ārpus tās" (COM(2020) 313 final).

2.4.2. Kopš tā izveides 1997. gadā Rīcības kodekss attiecībā uz uzņēmējdarbības nodokļiem (turpmāk – "Kodekss") ([18]) ir bijis ES galvenais instruments, lai novērstu kaitējošu nodokļu konkurenci, nosakot principus taisnīgai nodokļu konkurencei, un lai noteiktu, vai nodokļu režīms ir vai nav kaitējošs ([19]).

2.4.3. Neskatoties uz tā panākumiem, Kodekss ir jāmodernizē. Globalizācijas, digitalizācijas, starptautisko uzņēmumu pieaugošās ietekmes pasaules ekonomikā un sarežģītu stimulu shēmu, ko ieviesušas dažas dalībvalstis, dēļ nodokļu konkurences raksturs un veids pēdējos gados ir būtiski mainījies.

2.4.4. Proti, Komisija vēlas paplašināt Kodeksa darbības jomu, lai aptvertu visus pasākumus, kas rada negodīgas nodokļu konkurences risku. Turklāt Kodekss arī būtu jāatjaunina, lai nodrošinātu, ka gan ES, gan ārpus ES tiek pienācīgi pārbaudīti pēc iespējas daudzi ļoti zemu nodokļu gadījumi.

2.4.5. Kodeksā noteiktie principi ir starp kritērijiem, kurus izmanto, lai novērtētu trešās valstis, uz kurām attiecas ES saraksts ar tām jurisdikcijām, kuras nesadarbojas nodokļu jautājumos. Komisija plāno pārskatīt ES saraksta ģeogrāfisko tvērumu, atjauninot sākotnējo rezultātu apkopojumu, kas tika izmantots, lai atlasītu atbilstošākās pārbaudāmās jurisdikcijas.

2.4.6. Pārdomās par ES saraksta ģeogrāfisko tvērumu tiks ņemti vērā arī kritēriji, kuri izraudzītajām jurisdikcijām ir jāizpilda. Jebkuras tādas jurisdikcijas svītrošana, kas pašreiz ir iekļauta ES sarakstā, ietekmētu vienlīdzīgus konkurences apstākļus un mazinātu pozitīvo darbu, ko lielākā daļa no šīm jurisdikcijām jau ir paveikusi. Tomēr būtu jāapsver, vai ES saraksta veidošanas kritērijus varētu mērķtiecīgāk piemērot konkrētām jurisdikcijām.

2.4.7. Savā dialogā ar trešām valstīm un saskaņā ar ES pieņemto pieeju Komisija arī uzsvērs vides mērķus, kā arī principu "piesārņotājs maksā", kas liek noteikt cenu par nelabvēlīgu eksternalitāti vides jomā. Saskaņā ar Komisijas paziņojumu vides nodokļiem ir nepietiekami izpētīts potenciāls veicināt ilgtspējīgu attīstību globālā mērogā un taisnīgākas sabiedrības jaunattīstības valstīs. Sadarbība starp pilsoniskās sabiedrības organizācijām kopumā varētu sekmēt informētības uzlabošanu šajā jomā.

2.4.8. Pamatojoties uz juridiski saistošas saiknes starp labas pārvaldības standartiem un ES fondu izmantošanu pašreizējo piemērošanu, Komisija uzskata, ka šādus fondus varētu izmantot piemērotāk, lai nostiprinātu labas nodokļu pārvaldības principus ([20]). Šajā saistībā Komisija arī mudina dalībvalstis atspoguļot ES prasības savā valsts finansēšanas politikā un savu attīstību veicinošo banku un attīstības aģentūru piemērotajos atbilstības noteikumos.

([18]) Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju 1997. gada 1. decembra rezolūcija par Rīcības kodeksu attiecībā uz uzņēmējdarbības nodokļiem (OV C 2, 6.1.1998., 2. lpp.).

([19]) Komisijas uzskati par kaitējošu nodokļu konkurenci attiecībā pret taisnīgu nodokļu konkurenci laika gaitā ir pausti dažādos veidos. Kad tika izklāstīts direktīvas par kopējo konsolidēto uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzi projekts, Komisija uzsvēra, ka taisnīga nodokļu konkurence, kas balstīta uz likmēm, sniedz lielāku pārredzamību un būtu jāveicina (COM(2011) 121 final, 4. lpp.). Paziņojumā par labu nodokļu pārvaldību, kas publicēts 2020. gadā, nodokļu konkurence pati par sevi netiek uzskatīta par problemātisku, taču ir atzīta vajadzība pēc kopējiem principiem tam, kā dalībvalstis izmanto savus nodokļu režīmus. (COM (2020) 313 final, 3. lpp.) Var pamatoti secināt, ka pastāv laba nodokļu konkurence un kaitējoša, negodīga nodokļu konkurence. Dalībvalstis nosaka nodokļu režīmus, taču tām tas ir jādara atklāti un pārredzami, ievērojot Līguma noteikumus un atturoties no kaitējošiem un diskriminējošiem noteikumiem. ES un dalībvalstīm ir jānodrošina labi funkcionējošs vienotais tirgus ar pietiekamu konverģences pakāpi, tostarp nodokļu jomā.

([20]) Vairāki kapitāla instrumenti liedz finansēt projektus, kas veicina nodokļu apiešanu. Sk. Finanšu regulu, Eiropas Fondu ilgtspējīgai attīstībai (EFIA), Eiropas Stratēģisko investīciju fondu (ESIF) un EIB ārējo aizdevumu mandātu. Sk. Komisijas paziņojumu par jaunām prasībām nodokļu apiešanas novēršanai ES tiesību aktos, kas reglamentē konkrētas finansēšanas un ieguldījumu operācijas (C (2018) 1756, 21.3.2018.).

2.4.9. Komisija arī pauž ieteikumu, aicinot dalībvalstis uz savu finansiālo atbalstu attiecināt nosacījumu par saikņu neesamību starp to saņemošajiem uzņēmumiem un jurisdikcijām, kas iekļautas to jurisdikciju sarakstā, kuras nesadarbojas nodokļu nolūkā. Taču Komisija piebilst, ka tiem uzņēmumiem, kuriem ir būtiska ekonomiska nozīme sarakstā iekļautajās jurisdikcijās (ko pamato darbinieki, aprīkojums, aktīvi un telpas), būtu jābūt pieejamiem izņēmumiem. Dalībvalstu darbs šajā jomā ir jāveic saskanīgi, lai nodrošinātu starptautisku taisnīgumu nodokļu jomā.

3. **Vispārīgas un īpašas piezīmes**

3.1. *Rīcības plāns taisnīgai un vienkāršai nodokļu uzlikšanai*

3.1.1. EESK atbalsta Komisijas tiesību aktu priekšlikumus un atzinīgi vērtē to koordināciju ar globālajām apspriedēm, kas veiktas ESAO / iekļaujošā satvara līmenī, lai panāktu globālu vienprātību ([21]). Tā vērš īpašu uzmanību uz to, ka, ņemot vērā pašreizējo ekonomikas straujo digitalizāciju un vajadzību efektīvi apkarot nodokļu apiešanu, ir steidzami jāpanāk vienošanās par vienotiem noteikumiem attiecībā uz to, kā sadalīt ar nodokli apliekamo peļņu starp valstīm ESAO / iekļaujošā satvara līmenī.

3.1.2. EESK arī atzinīgi vērtē Komisijas izvēlēto regulatīvo pieeju savu priekšlikumu izstrādē un visos izskatītajos likumdošanas noteikumos. Mērķis ir uzlabot nodokļu sistēmu vispārējo efektivitāti, lai tās būtu taisnīgas sistēmas, kas nodrošina sabiedriskās politikas īstenošanai nepieciešamos ieņēmumus, vienlaikus nodrošinot arī darbvietas un izaugsmes iespējas.

3.1.3. EESK piekrīt Komisijas uzskatam, ka krāpšana nodokļu jomā un izvairīšanās no nodokļu maksāšanas joprojām ir apdraudējums publiskajām finansēm, jo īpaši krīzes laikos, kā skaidri apliecina priekšlikumos minētās jaunākās aplēses. Kā ziņo Komisija, Eiropas Savienībā ieņēmumu zaudējumu apmērs, ko rada fizisku personu starptautiska izvairīšanās no nodokļu maksāšanas saistībā ar iedzīvotāju ienākuma nodokli, nodokļiem par ienākumu no kapitāla, īpašuma un mantojuma nodokļiem, 2016. gadā tika lēsts 46 miljardu EUR apmērā. Savukārt PVN iztrūkums tiek lēsts 140 miljardu EUR apmērā, no kuriem 50 miljardus EUR veido pārrobežu krāpšana PVN jomā ([22]). Dalībvalstīm individuāli ir jāveic nozīmīgas darbības, lai samazinātu savas valsts PVN iztrūkumu.

3.1.4. EESK atzinīgi vērtē to, ka aplēstais iztrūkums saistībā ar uzņēmumu ienākuma nodokļa apiešanu ir samazinājies līdz aptuveni 35 miljardiem EUR gadā salīdzinājumā ar Komisijas iepriekšējām aplēsēm, kad tas bija 50–70 miljardi EUR, un norāda uz Komisijas izskatīto korelāciju starp šādu uzlabojumu un iepriekšējās Komisijas veikto likumdošanas darbu nodokļu apiešanas jomā (vairāk nekā 20 nodokļu direktīvas piecu gadu laikā) ([23]).

3.1.5. Lai pilnībā atbalstītu privātpersonas un uzņēmumus Covid-19 krīzes radīto grūtību laikā, EESK mudina Komisiju turpināt darbu saistībā ar atbilstības nodrošināšanas izmaksu samazināšanu nodokļu saistību jomā. Aplēstās nodokļu saistību izpildes izmaksas lieliem uzņēmumiem ir aptuveni 2 % no samaksātajiem nodokļiem, turpretī MVU šīs aplēses ir aptuveni 30 % no samaksātajiem nodokļiem.

3.1.6. Ņemot vērā sarežģīto situāciju, ko pašreiz rada 27 atšķirīgas fiskālās sistēmas, un to, kā šāda modeļu daudzveidība sarežģī dzīvi uzņēmumiem un indivīdiem, kuri veic darbību pāri robežām, EESK mudina dalībvalstis saskaņot nodokļu ziņošanas prasības un uzlabot sadarbību starp nodokļu iestādēm. Atjaunotajā un paplašinātajā Rīcības kodeksa grupas darbā ir jālikvidē kaitējoši nodokļu pasākumi, lai radītu vienlīdzīgus konkurences apstākļus un kopā ar likumdošanas reformām palīdzētu veicināt pietiekamus nodokļu konverģences līmeņus, lai novērstu negodīgu konkurenci nodokļu jomā.

([21]) Sk. EESk atzinumus "Cīņa pret krāpšanu nodokļu jomā, nodokļu apiešanu un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju" (OV C 429, 11.12.2020., 6. lpp.); "Nodokļi digitalizētajā ekonomikā" (OV C 353, 18.10.2019., 17. lpp.) un "Digitālās ekonomikas jomā starptautisku uzņēmumu gūtās peļņas aplikšana ar nodokli" (OV C 367, 10.10.2018., 73. lpp.).

([22]) Sk. arī: "PVN iztrūkums – ES valstis 2018. gadā neiekasēja PVN ieņēmumus 140 miljardu eiro apmērā, un koronavīrusa dēļ 2020. gadā zaudējumi varētu būt vēl lielāki" (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/ip_20_1579).

([23]) Pastāv arī citas aplēses, ko veicis, piemēram, Eiropas Parlaments, saskaņā ar kurām aplēstie zaudējumi no finanšu noziegumiem, izvairīšanās no nodokļu maksāšanas un nodokļu apiešanas sasniedz 190 miljardus EUR. Pamatojoties uz ESAO visaptverošo darbu nodokļu bāzes samazināšanas un peļņas novirzīšanas (*BEPS*) ziņojumā (11. darbība), globālie ieņēmumu zaudējumi, pirms tika noteikti jebkādi *BEPS* apkarošanas pasākumi, sasniedza aptuveni 100–240 miljardus USD jeb 0,35 % no globālā IKP. Saskaņā ar Eiropas Komisijas aplēsēm aptuveni 50–70 miljardi EUR bija attiecināmi uz ES, pirms dalībvalstis vienojās par pirmo un otro Nodokļu apiešanas novēršanas direktīvu.

3.1.7. Komisijas plānotās 25 darbības šķiet pamatotas. EESK tās plaši atbalsta. Lielākā daļa no tām attiecas uz PVN, un tas ir saprotams, ņemot vērā lielos ieņēmumu zaudējumus PVN jomā. Taču darbības ir raksturotas ļoti kodolīgi un pašreiz joprojām ir sarežģīti pilnībā izvērtēt šādu darbību konkrēto ietekmi uz Eiropas iedzīvotāju un uzņēmumu ikdienas darbībām. Dalībvalstīm ir jārīkojas izlēmīgi, lai izpildītu savus valsts noteikumus un samazinātu valsts PVN problēmas, vienlaikus spēcīgāk sadarbojoties pāri robežām.

3.1.8. Vienotas PVN reģistrācijas pieņemšana, turpinot paplašināt vienoto kontaktpunktu, – līdzīgi kā e-komercijas tiesību aktu kopuma gadījumā – ir vērtējama ļoti atzinīgi. Lai gan sīkāka informācija par to, kuras nozares tiek iekļautas, nav sniegta, vienotā kontaktpunkta paplašināšanu, aptverot Padomes Direktīvas 2006/112/EK ([24]) ("PVN direktīva") 36.–39. pantu, to attiecinot arī uz uzņēmumu nodrošinātu preču piegādi patērētājiem, var uzskatīt par ļoti nozīmīgu soli uz priekšu. Piemēram, vienotā kontaktpunkta paplašināšana, iekļaujot gāzes, elektroenerģijas, apkures vai dzesēšanas enerģijas pārrobežu piegādes (PVN direktīvas 39. pants), varētu arī palīdzēt padziļināt ES enerģijas tirgu un veicināt enerģētikas pārkārtošanu.

3.1.9. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas priekšlikumu modernizēt un saskaņot PVN ziņošanas prasības, izmantojot uz darījumiem balstītu ("reāllaika") ziņošanu un e-rēķinus. Uz darījumiem balstīta ziņošana ļauj nodokļu iestādēm gūt pilnīgu pārskatu par dažādajām piegādes ķēdēm reāllaikā un dod iespēju labāk pielāgot revīzijas un daudz agrāk atklāt krāpniecību un iespējami riskantus tirgotājus. Taču ziņošanas prasību ievērošanai jābūt vienkāršai, un tās nedrīkst radīt augstas administratīvās izmaksas vai lielus ieguldījumu izdevumus, jo īpaši MVU ([25]). Līdzīgi arī e-rēķinu sagatavošanas plašāka izmantošana un saskaņots standarts varētu pazemināt glabāšanas un atbilstības nodrošināšanas izmaksas uzņēmumiem un uzlabotu cīņu pret krāpniecību PVN jomā.

3.1.10. EESK arī atzinīgi vērtē jautājuma par to, vai PVN būtu jāpiemēro finanšu pakalpojumiem, pārskatīšanu. Daudzi uzņēmumi saskaras ar papildu izmaksām, jo daži uzņēmumi vai finanšu iestādes nav PVN maksātāji. Turklāt no nodokļa atbrīvotās struktūras nevar pieprasīt atskaitījumu no iemaksātā PVN, kamēr radītajai pievienotajai vērtībai PVN nepiemēro. Tas ir sarežģīts jautājums, un EESK gaida, ka tiks veikti visaptveroši ietekmes novērtējumi. EESK norāda, ka lielāki PVN ieņēmumi arī pozitīvi ietekmētu ES budžetu.

3.1.11. EESK norāda, ka dalībvalstīm ir iespēja izmantot apgrieztās maksāšanas sistēmu, lai cīnītos pret krāpniecību PVN jomā. Šāda iespēja ir izmantota, lai cīnītos pret karuseļveida krāpšanu PVN jomā. EESK aicina Komisiju novērtēt, kura metode ir visefektīvākā un rada vismazāko administratīvo slogu, lai risinātu karuseļveida krāpšanas problēmu.

3.1.12. Nodokļu iestādes paļaujas, ka nodokļu maksātāji tām sniegs pareizu informāciju, un dažas dalībvalstis ir ieviesušas "sadarbīgas saistību izpildes" shēmas, lai sekmētu šādu partnerību. Diemžēl šādas shēmas pašlaik darbojas tikai valstu līmenī. Šajā saistībā EESK atbalsta Komisijas iniciatīvu par ES sadarbīgas saistību izpildes satvaru, kura pamatā ir lielāka uzticēšanās un sadarbība starp vairākām nodokļu iestādēm, lai atrisinātu uzņēmumu pārrobežu ienākuma nodokļu jautājumus. Ir svarīgi, lai šādā satvarā attieksme pret MVU būtu tāda pati kā pret lielākiem uzņēmumiem.

3.1.13. Taču joprojām nav skaidrs, kā šis ES sadarbīgas saistību izpildes satvars darbosies praksē, un EESK labprāt novērtētu šādas izmaiņas un sniegtu savu konstruktīvo ieguldījumu izstrādes un īstenošanas procesa laikā.

3.1.14. Sākotnēji Komisijas plānotais preventīvais dialogs, lai atrisinātu pārrobežu strīdus, šķiet lietderīgs un pozitīvs, ņemot vērā arī to, ka uzņēmēju kopiena to jau ilgstoši ir prasījusi. Saskaņota vairāku dalībvalstu pieeja būtu vērtējama ļoti atzinīgi, kaut gan vēl ir jānovērtē, kā šādu pieeju varētu konkrēti īstenot, sākot no pašreizējā neviendabīgā regulatīvā scenārija ([26]).

([24]) Padomes Direktīva 2006/112/EK (2006. gada 28. novembris) par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu (OV L 347 11.12.2006., 1. lpp.).

([25]) Ir daudz labu piemēru tam, kā valstis ir samazinājušas savu PVN iztrūkumu. Kā viens no šādiem piemēriem ir minēta 2014. gada reforma Igaunijā.

([26]) Sk. EESK atzinumu par tematu "Priekšlikums Padomes direktīvai par nodokļu dubultās uzlikšanas strīdu izšķiršanas mehānismiem Eiropas Savienībā" (OV C 173, 31.5.2017., 29. lpp.).

3.1.15. Jautājums par nodokļu atmaksu vienmēr ir būtiski svarīgs, jo īpaši tādos krīzes periodos kā šobrīd, kas nozīmē augstāku risku attiecībā uz nepietiekamu likviditāti gan indivīdiem, gan uzņēmumiem. Covid-19 pandēmijas laikā vairākas valstis palielināja ātrumu, kādā kopumā tika veikta PVN atmaksāšana, lai nodrošinātu, ka uzņēmumiem pietiek līdzekļu iepriekš nepieredzētas un sarežģītas ekonomiskās situācijas pārvarēšanai.

3.1.16. Tā kā dažiem uzņēmumiem jau ir likviditātes problēmas, rēķini varētu tikt apmaksāti novēloti vai netikt apmaksāti vispār, kādēļ uzņēmumiem, kas savos rēķinos piemēro PVN, attiecīgajā PVN deklarēšanas periodā ir jāiemaksā PVN summa nodokļu iestādēm, lai gan viņi to nav saņēmuši (tā dēvētais "sliktais parāds"). Šajā saistībā EESK arī vēlas mudināt Eiropas Komisiju izvērtēt, kā varētu ierosināt vienkāršāku, saskaņotāku PVN slikto parādu atvieglošanas mehānismu. Šādam mehānismam būtu jānodrošina, ka uzņēmumi no nodokļu iestādēm varētu ātri un savlaicīgi atgūt PVN, ko tie nav varējuši iekasēt no saviem klientiem, taču jau ir samaksājuši nodokļu iestādēm.

3.1.17. EESK mudina valstu nodokļu iestādes turpināt šādu strauju atmaksāšanas pārvaldību gan attiecībā uz tiešajiem, gan netiešajiem nodokļiem, ierosinot saskaņotu administratīvo pieeju visā Eiropā un norādot, ka kopēja nodokļu ieturēšanas sistēma pārrobežu portfeļieguldījumiem būtu viens no pirmajiem soļiem šajā virzienā.

3.1.18. Krāpniecību nodokļu jomā, izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un saistītos pārkāpumus izskata dalībvalstu nacionālās tiesas saskaņā ar plašu kriminālliku klāstu. Taču daudzos gadījumos šādiem nodokļu pārkāpumiem ir starptautiska dimensija. Komiteja uzskata, ka ir svarīgi ņemt vērā šo aspektu un soda struktūru, jo īpaši gadījumā, kad tiek veiktas kopīgas revīzijas starp dalībvalstīm. Būtu jāveic ietekmes novērtējums par atšķirīgiem sodiem dalībvalstīs.

3.1.19. EESK atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu attiecībā uz ieteikumu par nodokļu maksātāju tiesībām vienotajā tirgū. Pārskata sniegšana dalībvalstīm par paraugpraksēm nodokļu jomā attiecībā uz vienkāršošanu un digitalizāciju var palīdzēt uzlabot attiecības starp nodokļu maksātājiem un nodokļu iestādēm visā ES, stiprināt iedzīvotāju informētību par nodokļiem un uzlabot ieņēmumu iekasēšanu. EESK uzskata, ka tas ir labs piemērs ieteikuma tiesību iniciatīvai.

3.2. *Administratīvā sadarbība starp nodokļu iestādēm*

3.2.1. EESK atbalsta Komisijas lēmumu veikt leģislatīvu iejaukšanos nolūkā uzlabot sadarbību starp nodokļu iestādēm un palielināt procesuālo noteikumu saskaņošanu iekšējā tirgū.

3.2.2. Priekšlikums tik tiešām pilnībā atbilst subsidiaritātes principam, kas noteikts LESD 5. pantā, jo tas paredz ES likumdevēja iejaukšanos, lai risinātu jautājumus, kurus dalībvalstis nevar pienācīgi regulēt.

3.2.3. EESK atbalsta nolūku stiprināt *Eurofisc* kompetences, lai tas kļūtu par atsauces centru ar nodokļiem saistītos pārrobežu noziegumos.

3.2.4. Spēkā esošo direktīvas noteikumu piemērošana ir apliecinājusi, ka ir ievērojamas atšķirības starp dalībvalstīm, jo dažas dalībvalstis vēlas pilnībā sadarboties un veikt informācijas apmaiņu, savukārt citas piemēro ierobežojošu pieeju vai pat noraida informācijas apmaiņu.

3.2.5. EESK arī atbalsta centienus palielināt digitālo platformu pārredzamību, lai novērstu nesaskanīgas ienākumu deklarācijas, kas rada augstu risku saistībā ar izvairīšanos no nodokļu maksāšanas. Lai gan dažas dalībvalstis savās valsts tiesību sistēmās ir noteikušas ziņošanas pienākumu, pieredze liecina, ka valsts noteikumi pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas ne vienmēr ir pilnībā efektīvi, jo īpaši attiecībā uz pārrobežu darbībām. Tāpēc juridisko noteiktību un skaidrību var nodrošināt ar vienotu ziņošanas prasību un nodokļu veidlapu kopumu, kas piemērojams visām dalībvalstīm.

3.2.6. EESK atzinīgi vērtē arī Komisijas priekšlikuma proporcionalitāti attiecībā uz procesuālo sadarbību starp valstu nodokļu iestādēm, jo ierosinātās izmaiņas nešķiet pārsniedzam to, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu informācijas efektīvākas apmaiņas un labākas administratīvās sadarbības mērķi.

3.2.7. Sankciju sistēma platformas operatoriem, kuri neievēro savus deklarēšanas pienākumus, kā norādīts priekšlikuma Direktīvai par administratīvu sadarbību (DAC 7) 25.a pantā, pat ja tā ir valstu kompetencē, visās valstīs ir jāpiemēro pēc iespējas vienmērīgi, lai nodrošinātu efektivitāti.

3.2.8. Ņemot vērā, ka konstatētie iekšējā tirgus darbības kropļojumi attiecībā uz platformas operatoriem pārsniedz vienas dalībvalsts robežas, ES kopējie noteikumi ir nepieciešamais iejaukšanās minimums, lai efektīvi risinātu problēmas. Attiecīgi EESK mudina Komisiju pilnveidot savu lomu un sadarbību ar ESAO ekonomikas digitalizācijas jomā, lai starp nodokļu iestādēm radītu kopēju starptautisku pieeju globālu problēmu risināšanai.

3.2.9. Direktīvas 12.a panta 6. punktā noteikts, ka kopīgo revīziju veic saskaņā ar procesuālo vienošanos, ko piemēro dalībvalstī, kurā notiek revīzijas darbības. Kopīgajā revīzijā savāktie pierādījumi būtu savstarpēji jāatzīst visām iesaistīto dalībvalstu kompetentajām iestādēm.

3.2.10. EESK uzsver, ka kopīgas revīzijas, kas būtībā ir lietderīgs un ļoti efektīvs mehānisms, būtu jāveic ievērojot nodokļu maksātāju pamattiesības, stingri ievērojot ES Pamattiesību hartas ([27]) principus attiecībā uz aizstāvības tiesībām un attiecīgo procesuālo un būtisko noteikumu prognozējamību, kā arī uz krimināvajāšanas nodokļu iestāžu pierādījumu vākšanu attiecībā uz iespējamām sankcijām.

3.2.11. Datu kopums, kas nodokļu administrācijām ir jāsniedz un jānosūta, būtu jānosaka tā, lai aptvertu tikai to datu minimumu, kurš nepieciešams, lai atklātu neatbilstīgu nepietiekamu ziņošanu vai neziņošanu saskaņā ar GDPR noteiktajiem pienākumiem ([28]), kas būtu precīzi jāinterpretē un jāpiemēro. Jebkāda iespējama nelabvēlīga ietekme uz personas datiem būtu pēc iespējas jāsamazina, izmantojot pienācīgus IT un procesuālos pasākumus, īpaši ņemot vērā šādu datu vākšanu, paplašināšanu un turpmāku glabāšanu.

3.2.12. EESK uzsver, ka saskaņā ar GDPR noteikumiem grupas pieprasījumu izmantošanai ir jābūt labi pamatotai un tā jāveic rūpīgi, lai nepārkāptu fizisku vai juridisku personu tiesības un neizraisītu tā dēvēto "informācijas makšķerēšanu".

3.2.13. EESK mudina Komisiju turpināt novērtēt iepriekšējo direktīvu par administratīvo sadarbību ([29]) efektivitāti.

3.3. *Nodokļu pārvaldība Eiropas Savienībā un ārpus tās*

3.3.1. EESK atbalsta Komisijas pieeju, saskaņā ar kuru labai nodokļu pārvaldībai, kas ir taisnīgas nodokļu politikas pamats, ir nepieciešama nodokļu pārredzamība, veicot informācijas apmaiņu starp nodokļu iestādēm, novēršot negodīgu konkurenci nodokļu jomā, kaitējošu nodokļu pasākumu neesamība un starptautiski pieņemtu noteikumu īstenošana. Tā arī piekrīt Eiropas Parlamentam, ka ES būtu izlēmīgi jārīkojas, lai ierobežotu kaitējošu konkurenci nodokļu jomā un agresīvu nodokļu plānošanu, jo īpaši nodokļu oāzes.

3.3.2. EESK atbalsta Komisijas iniciatīvu par Labas rīcības kodeksa pārskatīšanu un atzinīgi vērtē to, ka Komisijas priekšlikumā ir pienācīgi ņemts vērā ESAO darbs un starptautiski noteikto standartu pieņemšana, jo īpaši attiecībā uz globālajiem principiem, kuru rezultātā tiek noteikta minimālā faktiskā uzņēmumu ienākuma nodokļa likme.

3.3.3. EESK uzskata, ka Rīcības kodeksa rezultāts un panākumi būtu jāatjaunina biežāk un jādara pieejami pilsoniskajai sabiedrībai saskaņā ar Komisijas mērķi padarīt pārredzamāku šī kodeksa konkrēto darbību un rezultātus.

([27]) Sk. Eiropas Savienības Pamattiesību hartu (OV C 202, 7.6.2016., 389. lpp.).

([28]) Komisijas dienestu darba dokuments "Izvērtējums par Padomes Direktīvu 2011/16/ES par administratīvu sadarbību nodokļu jomā un ar ko atceļ Direktīvu 77/799/EEK" (SWD(2019) 328 final) (OV L 119, 4.5.2016., 1. lpp.).

([29]) SWD(2019) 327 final.

3.3.4. Komisija ar savu pieeju atzīst, ka nodokļu konkurence pati par sevi nav problēma ([30]). Taču vienlaikus Komisija un Eiropas Parlaments vairākkārt ir pauduši bažas par to, ka Eiropas Savienībā ir negodīga nodokļu konkurence, kas veicina nodokļu apiešanu. Komiteja uzskata, ka ir vajadzīgs ievērojams darbs, lai šo sarežģīto problēmu atrisinātu. Komiteja nesen pieņēma atzinumu ([31]), kurā ierosina izstrādāt Eiropas paktu efektīvai cīņai pret krāpšanu nodokļu jomā, izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, nodokļu apiešanu un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju. EESK aicināja Eiropas Komisiju nākt klajā ar politisku iniciatīvu, iesaistot šā mērķa sasniegšanā valstu valdības un pārējās Eiropas iestādes, kā arī pilsonisko sabiedrību, lai veicinātu tam nepieciešamo vienprātību. Dalībvalstu sadarbībai jābūt galvenajam pakta pīlāram.

3.3.5. Arī Rīcības kodeksa tvēruma paplašināšana Eiropas Savienībā, lai iekļautu citus pasākumus, kas ietekmē nodokļu konkurencei, ir regulatīva izvēle, ko EESK atbalsta. Jau sen ir pienācis laiks atjauninājumam, lai nodrošinātu, ka tiek pārbaudīti režīmi, kas Eiropas Savienībā vai ārpus tās izraisa ļoti zemus nodokļus vai tos novērš pavisam. Taču Kodekss ir nesaistošs instruments, kurā jārisina tie jautājumi, kas netiek regulēti ar ES tiesību aktiem.

3.3.6. Komisija apgalvo, ka saraksta veidošanas process ir arī jāpadara skaidrāks trešām valstīm, uzlabojot pārredzamību attiecībā uz to, kāpēc kāda jurisdikcija ir vai nav iekļauta sarakstā. Būtu vēlama uzlabota ES dalībvalstu pieņemto standartu saskaņošana un labāka koordinācija starp valstu sarakstiem un ES sarakstu, jo ES un vairākas dalībvalstis izmanto atšķirīgus standartus, kas var radīt neskaidrības.

3.3.7. Komisija arī izvērtē tā dēvēto nodokļu oāžu melno sarakstu, kas ir spēkā kopš 2017. gada, un ir pārbaudījusi simtiem kaitējošu nodokļu režīmu visā pasaulē, un daudzas sarakstā iekļautās jurisdikcijas ir paudušas Padomei apņemšanos risināt jautājumus saistībā ar negodīgu nodokļu konkurenci un ierobežotu pārredzamību. EESK piekrīt Komisijas uzskatam, ka ir laiks sarakstu pārskatīt un apsvērt, kā to varētu padarīt efektīvāku un taisnīgāku, ņemot vērā jaunos sarežģījumus, ko rada globāla digitalizēta ekonomika. EESK arī atbalsta Komisijas kritēriju sniegt konkrētām zema riska un zemu spēju jurisdikcijām iespēju samērīgā laikposmā uzlabot savu nodokļu labas pārvaldības un pārredzamības standartus, ja tās ir vai varētu tikt iekļautas sarakstā.

Briselē, 2021. gada 24. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas priekšsēdētāja
Christa SCHWENG

([30]) Komisija, tāpat kā ESAO, nepārprotami nošķir labu un pārredzamu nodokļu konkurenci no kaitējošas un negodīgas nodokļu konkurences.

([31]) Sk. EESK atzinumu "Cīņa pret krāpšanu nodokļu jomā, nodokļu apiešanu un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju" (OV C 429, 11.12.2020., 6. lpp.).